

Descendence a transcendence / Transcendence a descendence

Původní, etymologický význam slovesa transcendo (= trans-scando) poukazoval na víc než pouhé překračování (tedy trans-eunci a trans-gresi), ale na pře-šplhávání, tj. na mnohem prudší stoupání vzhůru než jen po stupních. Jde tedy jednoznačně o postup z nižších úrovní na úroveň vyšší. Proto je protismyslné mluvit o transcendenci pravdy (resp. Pravdy), neboť ta přichází k nám, k člověku, tedy – jaksi tradičně – „dolů“. Bylo by tedy věcnější a přiměřenější mluvit o descendenci Pravdy, o jejím „sestupu“ k člověku. Bohužel tu trochu vadí onen neodmyslitelný poukaz k prostorovým aspektům („nahore“ – „dole“), zatímco daleko významnější jsou aspekty časové: Pravda přichází z budoucnosti do lidské přítomnosti. Pravda je vsutku v pohybu, nikoli na jednom místě, a ve svém pohybu se člověku přibližuje, stává se mu čímśi blízkým, co nemůže nechat stranou ani odhodit. – Kdybychom se nechali inspirovat Kantem, mohli bychom o Pravdě (a vůbec o nepředmětných výzvách, přicházejících z budoucnosti) mluvit jako o skutečnosti „descendentální“ (event. skutečnostech „descendentálních“). Ovšem ten kořen scondo (= šplhám) je tu nadbytečný – proč by Pravda měla sešplhávat dolů? Nepochybně vhodnější termín je přicházející, tedy adventivní. Pravda s velkým „P“ je tedy nejsoucí, nepředmětnou skutečností, která má descendetální, přesněji adventivní charakter.

(Písek, 040517-2.)